



Se oftere mot nord

Taler

Hill-Marta Solberg

Dato

20 april 2007

Sted

Oslo

Omstendigheter

Arbeiderpartiets landsmøte

1 Kjære landsmøte, gode partivenner,

5 "Se oftere mot nord. Gå mot vinden, du får rødere kinn.

Finn den ulendte stien. Hold den. Den er kortere. Nord er best."

10

Slik begynner Rolf Jacobsen diktet "Nord". Vakkert og løfterikt. Vi tar det til oss og blir varme om hjertet. Nå ser mange og stadig flere mot nord.

15

Etter at vår regjering tok over høsten 2005, er det mer optimisme og framtidstro i nord enn på svært lenge. Utgangspunktet for Regjeringens nordområdepolitikk er omtalt i regjeringserklæringen: "Nordområdene vil være Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Regjeringen vil styrke arbeidet med å hevde norsk suverenitet og å sikre bærekraftig forvaltning av de rike fiskeri- og energiresursene".

20

25 Dette er mye mer enn en hyllest til nord. Det er en erkjennelse av hvor viktig de muligheter og de utfordringer vi ser i nord er. Ikke bare for en landsdel, men for hele landet. Ja, også mer enn det. Utviklingen i nord er vevd sammen med

globale forhold.

30

God forvaltning av fiskeriressursene i Barentshavet, av det biologiske mangfoldet og av energiressursene løses ikke av ett land alene. Klimaendringene vi allerede ser i nord er varsel om den globale oppvarmingen. Nordområdeutfordringene er derfor ikke bare et nordnorsk anliggende, men også nasjonale og internasjonale utfordringer.

35

40

Det har skjedd mer i norsk nordområdepolitikk de siste 18 månedene enn i de åtte foregående årene. Takk til Jonas som virkelig har gitt nordområdepolitikken et skikkelig løft!

45

Vi har hatt en aktiv satsing i nord fra dag én:

- Vi har lagt fram en helhetlig forvaltningsplan av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

50

- Vi har en aktiv tildelingspolitikk i Barentshavet.

- Vi gjennomfører økt geologisk kartlegging i havområdene utenfor Nord-Norge.

55

- Vi fører en styrket kamp mot ulovlig fiske.

- Vi øker forskningsinnsatsen på klima og arktiske strøk.

60

18 måneder med et aktivt nordområdediplomati har resultert i:

- At dialoger om utfordringene i nord er gjennomført med flere land.

65

- At vi har en fordypet dialog med Russland.

70 - At nordområdene er høyt på dagsordenen i flere internasjonale organisasjoner.

- At Norge gjennom Arktisk Råd reiser utfordringen om helhetlig forvaltning i nord.

75 - At energi- og klimaspørsmål er satt høyt på den utenrikspolitiske dagsordenen.

80 Det har vært en fornøyelse å lede utvalget som har utarbeidet forslaget til uttalelsen "Aktiv satsing i nordområdene". I uttalelsen beskrives Arbeiderpartiets helhetlige politikk for nordområdene. Den handler om en bred og langsiktig mobilisering. Vi ønsker en utvikling basert på ressursene i nord, en utvikling som kommer samfunnene og menneskene i nordområdene til gode.

85

90 En god utvikling i nordområdene er viktig for hele Norge. Vår politikk er en bred nasjonal satsing på bosetting, arbeid og verdiskaping, basert på miljø og bærekraftig forvaltning. Utdanning, kultur og folk-til-folk-samarbeid er viktige byggesteiner.

95 I forslag til uttalelse er det lagt stor vekt på å sette menneskene i nord i sentrum. Vår nordområdepolitikk må utformes slik at menneskene som bor i nordområdene får ta del i den økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen, innenfor bærekraftige rammer.

100

Økonomisk aktivitet i nord må bidra til regional vekst, verdiskaping og utvikling, til beste for de regioner og lokalsamfunn som alltid har basert sin eksistens på naturens goder. Det må stilles krav til selskaper som skal drive økonomisk aktivitet i nord om å bidra til en slik utvikling.

105

110 I områder med store avstander er gode kommunikasjoner nødvendig for utvidet kontakt og ny næringsutvikling. Det må tenkes nytt med hensyn til framtidig kommunikasjon mellom øst og vest i nord. Både den fysiske og den elektroniske infrastrukturen må bygges videre ut fordi det i dag er mangelfulle kommunikasjoner mellom nabofolk i nord.

115

Det er også dype sosiale og velferdsmessige kløfter. Den norsk-russiske grensen er kanskje den grensen i verden med de største levekårsforskjellene. De helsemessige standarder er dramatisk forskjellige. Det samme er gjennomsnittlig 120 forventet levealder. Gjennom det økende samkvemmet med Russland må også helse og sosiale forhold bli et viktig tema.

125 Nordområdenes store rikdom på ressurser, ikke minst olje og gass, har skapt økende interesse for økonomiske investeringer. Det er mange land og aktører som har kastet sitt blikk nordover de siste årene. Vi vil legge opp til en forsvarlig opptrapping av petroleumsaktivitet i nord. Den helhetlige forvaltningsplanen legger til rette for det.

130

Utviklingen i nord skaper en ny arena for norsk utenrikspolitikk. Gjennom tydelig tilstedeværelse i nord, både sivilt og militært, vil Norge bidra til å hevde 135 vår suverenitet. Regjeringen har drevet et aktivt diplomatisk arbeid for å finne løsninger for omstridte havområder. I vest mot Island og Grønland har dette lyktes. Fortsatt gjenstår grenseavklaringer i Barentshavet mot vår store nabo i øst. Vår regjering har en sterk ambisjon om å finne løsninger også her.

140

Samarbeidet med Russland er en nøkkel i nord. Våre to land deler et felles ressursgrunnlag og har sammen-fallende interesser i mange spørsmål. Norge og Russland har også lange tradisjoner for handel og samkvem.

Hvert år drar om lag 100.000 nordmenn og russere over grensen. Utvidet
150 åpningstid ved grensestasjonen over Storskog med flere timer gjør kontakten
over grensen enklere. Nordmenn og russere er i ferd med å vokse seg sammen
som nabofolk, der statsgrensen ikke lenger er en barriere og stengsel.

155 Vi har lansert en langsiktig visjon. Det er en visjon om en norsk-russisk
industriell og økonomisk samarbeidssone. Norske myndigheter har invitert
Russland formelt til samtaler om hvilke muligheter som kan ligge i en slik
samarbeidssone ved vår felles grense. Naturligvis vil det ta tid å realisere en slik
160 visjon. Det legges opp til en skrittvis tilnærming som blant annet er basert på
erfaringene med næringssamarbeid i Barentsregionen og på grensen mellom EU
og Russland.

165 Barentshavet og norskehavet er blant verdens rikeste havområder. Vi må legge til
rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av havet og dets ressurser.
Arbeiderpartiets mål er at en større del av verdiskapingen med basis i de marine
ressursene skal komme de som bor og lever i nord til gode. Helga har gitt oss et
170 godt bilde på hva vi vil: Det skal være lys i husan langs kysten vår!

Store deler av Barentshavet ligger under norsk fiskerijurisdiksjon, og tjuvfiske er
175 trolig den største trusselen mot fiskeressursene i nord. Derfor er det så viktig at
vi har styrket kampen mot ulovlig og uregistrert fiske i Barentshavet. Og vi
styrker Kystvaktas ressurser og muligheter for å vinne denne kampen.

180 Som kyststat har Norge store muligheter, men også et stort ansvar. Det gjelder
både forvaltning, kontroll, sikkerhet og beredskap. Jeg er glad for og stolt over at
vi har en regjering som tar dette ansvaret.

Ingen vet hvor langt nord under polarhimmelen Rolf Jacobsens tanker fløy, den gang han skrev at "Nord er best".

190

Men vi vet at da den hollandske sjøfarer Willem Barentzs så snødekte fjell stige opp av havet i 1596, var han ute av kurs. Hans oppdagelse av Svalbard var et resultat av feilnavigering. Han lette etter en nordlig sjørute til India og Kina. Siden har vi regnet hans oppdagelse som starten på nyere tidsregning på Svalbard. Få år etter oppdagelsen var mange europeiske land i gang med å utnytte de rike naturressursene ved Spitsbergen-øyene. Et klondyke med fangst på hval og hvalross fulgte gjennom to hundre år. Det ble som kjent skjebnesvangert for Grønlandshvalen.

200

Vi kjenner historien som førte til at Norge i 1920, basert på Svalbard-traktaten, fikk suverenitet over øygruppa. Det står respekt av den måten Norge har håndtert denne suvereniteten på. Det har vært åpenhet og innsyn, og en forvaltning som har tjent alle parter. Nå er det igjen økende interesse for områdene rundt Svalbard. Med økende tilgjengelighet er behovet for en forutsigbar og langsiktig forvaltning enda større. Her skal norske myndigheter være klare og gjenkjennelige. Stortinget har slått fast at Svalbard skal være verdens best bevarte villmarksområde. Det vil vi sikre.

210

Svalbards unike beliggenhet og gode tilgjengelighet har gjort øyriket til en betydelig arena for internasjonal miljø- og klimaforskning. Norge har gjennom oppbygging av Forskningsparken i Longyearbyen og forskningsmiljøet i Ny Ålesund lagt til rette for det. Nå styrkes forskningen innen klima, miljø og arktiske forhold. Det skal vi fortsette med.

220

225 I forslag til Nordområdeuttalelse står det at "Arbeiderpartiet vil at det jobbes videre med planene om at Svalbard skal bli et CO2-fritt samfunn." Visjonen om et CO2-fritt Svalbard er spennende. Den bygger på tanken om at dette øysamfunnet vil være ideelt som pilotprosjekt for et CO2-fritt samfunn. Initiativtakerne er miljøet rundt universitetsstiftelsen på Svalbard. I samarbeid med næringsaktører og lokalstyret utvikles visjonen videre.

230

235 Hovedgrepene vil være å rense kullkraften, lagre CO2 i fjellet og etter hvert få biodrivstoff til kjøretøyer. Bygging av et nytt og klimavennlig kraftverk med rensing ved Longyearbyen vil være et viktig skritt på veien mot et CO2-fritt Svalbard. Arbeiderpartiet må ha som ambisjon å få dette til. Målet er at alle energibærerne på Svalbard i framtida skal være klimavennlige.

240

Norge er en aktiv deltaker i alle organisasjoner og organer som befatter seg med samarbeid om arktiske og nordiske spørsmål. Blant disse er Nordisk Råd, Barentssamarbeidet, Østersjøsamarbeidet og Arktisk Råd.

245

250 Norge innehar formannskapet i Arktisk Råd i perioden 2006-2008. Nå bruker vi denne muligheten til å øke det internasjonale samfunnets oppmerksomhet om utfordringene i nord, senest på møtet i Arktisk Råd i Tromsø i midten av april.

255 En illustrasjon på hvor "stort" Arktisk Råd er: De åtte landene som er medlemmer av Arktisk Råd står for om lag 30 prosent av verdens totale utslipp av klimagasser. Det er selvsagt USA og Russland som slipper ut mest. Det er viktig hva de skandinaviske land kan bidra med i positiv retning. Men det avgjørende er å få de store medlemslandene til å føre en framtidsrettet klimapolitikk. I går gav Jens oss et grundig innblikk i de globale klimautfordringene. Arktis er klodens termometer. Der kan vi se hva som kommer.

260

Rundt Arktis øker nemlig temperaturen mye raskere enn andre steder. Det vil gi konsekvenser for oss som bor her i nord. Men enda mer alvorlig vil det bli for mange av de fattigste i verden. Når isen smelter i nord, settes områder i fattige land i sør under vann. Det vil være smeltevann fra Nordpolen og Grønland som kommer til å gjøre mennesker i Bangladesh til klimaflyktninger.

De siste årene har jeg vært Stortingets representant i den Arktiske komiteen for parlamentarikere. I den egenskap besøkte jeg nylig USA og møtte senatorer fra Alaska. De forteller at i Alaska er resultater av stigende temperatur svært synlige. 15-20 kystlandsbyer er truet av erosjon og må flyttes. Disse er faktisk i ferd med å skli ut i havet. Når ikke sjøisen lenger ligger som en beskyttende kappe under de harde vinterstormene, vasker havet grunnen bort under bebyggelsen. Dette er ikke framtidsscenarier. Det skjer nå!

Kunnskap og forskning er selve nøkkelen for forståelse av det som skjer i arktiske strøk. Kunnskap om nordområdene har direkte forgreininger til miljøforvaltning, ressursutnyttelse og verdiskaping. Norge har internasjonalt ledende kunnskapsmiljøer innen petroleumsvirksomhet, maritim transport, utnyttelse og forvaltning av ressursene i havet. Det har vi også innen miljøvern, klima- og polarforskning, samt urfolksforskning.

En viktig del av nordområdesatsingen framover, vil være å videreutvikle de kunnskapsmiljøene vi har i nord, og gjøre dem til arnesteder for den fremste arktiske kunnskap. Naturvitenskapen er naturligvis dominerende, men nå kommer også samfunnsvitenskapen inn i polarforskning. Det er viktig for å forstå hvordan menneskene og samfunnene fungerer i det som til tider er å leve ved eksistensens yttergrense. Vi vet fortsatt lite om hvordan klimaendringer i nord påvirker helse og levekår for de som bor der.

305 Klimaendringene er i gang, og vi ser allerede tydelig tegn på klimaendringer i nord. Dette vil kunne få dramatiske konsekvenser for natur, miljø, bosetting. Særlig utsatt er urfolk og den næringsaktivitet deres kulturer bygger på.

310 Fangstfolk på Grønland har allerede fått merke endringene. Uten is på fjorden må fangstmannen finne nye måter å livnære seg på. Selfangst og fiske på isen gav inntekt til familien og for til hundene. Nå er hunder og slede ubrukelig som redskap. Hundene må avlives. Fangeren skaffer seg en åpen båt og forsøker å skape et levebrød gjennom fjordfiske eller gjennom hyre på en reketråler. Slikt
315 endres levekår for mange, og viktige deler av en kultur går tapt.

Forskerne forteller oss at Polhavet kan være åpent deler av året allerede midtveis
320 ut i dette århundret. Den sjøruta til Kina som Willem Barentzs lette etter på slutten av 1500-tallet, kan om få tiår komme til gå over Nordpolen. Det gir muligheter, men også store miljømessige utfordringer, utfordringer som bare kan håndteres gjennom internasjonale løsninger.

325

Vår tids aller viktigste politiske oppgave er uten tvil å gjøre noe med klimaendringene. De langsiktige konsekvensene må begrenses. Nasjonale utslipp må ned, og internasjonale avtaler med konkrete tiltak for reduksjon av
330 utslipp må utvikles. Vi har ennå tid til å gjøre noe som har betydning. Det trengs kunnskap, klokskap og politisk handling. Det er vanskelig å se hva som er viktigere!

335

De klimamålene Jens la fram i går, og som jeg er helt sikker på at landsmøtet vil vedta, vil sette oss, Arbeiderpartiet og Norge, der vi bør være: i klimapolitikkens absolutte førersete.

Jeg vil avslutte som jeg begynte, med Rolf Jacobsen:

345

"Vinterens flammehimmel, sommernattens solmirakel.

Gå mot vinden. Klyv berg. Se mot nord. Oftere.

350

Det er langt dette landet. Det meste er nord."

355

Kilde

www.dna.no

360

Emner

Innenriks, Landsmøtetale, Partipolitikk, Regionalpolitikk

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/se-oftere-mot-nord>

365

370

375